

Plantgezondheid kent geen grenzen?

N.A. van Opstal

Afdeling Internationale Fytosanitaire Aangelegenheden
e-mail: n.a.van.opstal@minlnv.n

Planten en hun producten worden over de hele wereld versleept. Ziekteverwekkers liften onbedoeld en ongewenst met planten mee. Deze kunnen een groot risico vormen voor het import land en zich daar mogelijk tot een plaag, met grote economische of milieu gevolgen, ontwikkelen. Met de groei van de wereldhandel is de noodzaak tot het maken van afspraken en spelregels om deze risico's beheersbaar te houden, toenemend belangrijk. Uiteraard is het het veiligst om de grens te sluiten voor de import van levend materiaal. Op basis van goede internationale samenwerking en mondiale afspraken is het echter mogelijk en verantwoord om grenzen te openen. Voor Nederland is dat van vitaal belang. Het exporteren van plantenproducten is soms alleen mogelijk op basis van goede fytosanitaire afspraken zoals bijvoorbeeld voor de export van bollen. Aangezien dit afspraken tussen overheden zijn, is de PD internationaal zeer actief. Met dit artikel wordt daarvan een beeld geschetst. De verschillende internationale speelvelden worden beschreven en het belang van Nederland en de inzet wordt beschreven. Op basis van de samenhang van deze internationale speelvelden en de belangen die Nederland daar heeft, resulteert dit artikel in de strategie die de PD internationaal volgt. Vervolgens wordt dieper ingegaan op de wereldwijde harmonisatie van fytosanitaire maatregelen, de samenwerking van Plantenziektenkundige Diensten in Europa en wordt u een blik in de Brusselse fytosanitaire keuken gegund.

International Plant Protection Convention (IPPC)

Afspraken tussen landen zijn vastgelegd in de IPPC, opgesteld in 1951. Dit verdrag is in 1997 geactualiseerd om beter rekening te houden met het wereldhandelsverdrag (WTO-SPS). Nederland heeft de herziening in 2001 geratificeerd. Plichten en rechten van het verdrag worden verder vormgegeven in internationale standaarden. Jaarlijks worden nieuwe standaarden (International Standards for Phytosanitary Measures oftewel ISPMs) ontwikkeld en aangenomen. Deze ISPMs kunnen

directe gevolgen hebben voor de werkwijze van de PD en de voorwaarden waaronder het internationale handelsverkeer kan plaatsvinden. Een grote betrokkenheid bij het ontwikkelen van deze ISPMs en het becommentariëren van concept ISPMs is wezenlijk om tot werkbare harmonisering te komen. Het artikel 'Good Global Governance; Nut en noodzaak van ISPMs', elders in dit themanummer, gaat specifiek in op het belang van ISPMs.

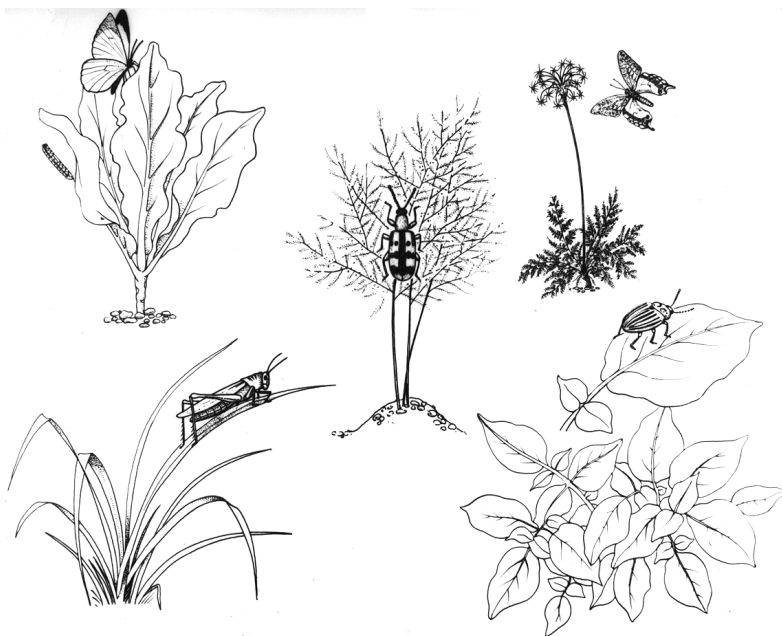
Waar harmonisering nagestreefd wordt ontstaan discussies en disputen. Om disputen op te lossen is er in het kader van het WTO verdrag een faciliteit opgezet die bin-

dende uitspraken kan doen over disputen (de zogenaamde Dispute Settlement Body oftewel DSB) op verzoek van één of meer landen. Onder het IPPC is ook een dergelijke faciliteit met dat verschil dat beide partijen die een dispuut hebben, instemmen met deze bemiddeling. Bovendien is de uitspraak niet bindend, maar het doorlopen van een dergelijke procedure is veel minder kostbaar en veeleisend als het DSB onder het WTO verdrag. De faciliteit onder het IPPC is in het geactualiseerde verdrag opgenomen, maar tot nu toe nog niet benut.

Zowel in de aansturing van de IPPC als in de faciliteit voor bemiddeling is Nederland vertegenwoordigd en kan Nederland invloed uitoefenen op het reilen en zeilen van de IPPC.

European and Mediterranean Plant Protection Organisation (EPPO)

EPPO vormt een uitgebreid en diepgaand netwerk van samenwerking tussen fytosanitaire diensten in Europa en het mediterrane gebied. Ook op het vlak van plantenbeschermingsmiddelen speelt EPPO een belangrijke rol. Fytosanitair vindt veel technisch-wetenschappelijke uitwisseling plaats zoals over de biologie en de schadelijkheid van organismen, het opstellen van diagnostische

protocollen, standaardiseren van fyto-sanitaire procedures, beoordelen van risicoanalyses en de effectiviteit van maatregelen. Feitelijk vormt EPPO een technisch-wetenschappelijk voorportaal op basis waarvan binnen de EU afspraken gemaakt worden over te nemen fyto-sanitaire maatregelen. EPPO en andere regionale plantenziektkundige organisaties staan tevens aan de wieg van de herziene IPPC tekst en ISPMs.

De invloed in EPPO wordt sterk bepaald door de mate van inzet. De PD is zeer actief in EPPO-kader en is in tal van panels vertegenwoordigd. Dit jaar zullen knopen moeten worden doorgemaakt over de lange termijn missie van EPPO. Aanleiding tot deze discussie is de uitbreiding van de EU met tien nieuwe lidstaten, waardoor een belangrijk deel, binnen het EPPO werkkingsgebied, de geharmoniseerde EU fyto-sanitaire wet- en regelgeving volgt. Daarnaast is er, door het uiteenvallen van de voormalige Sovjet Unie, een tendens tot uitbreiding van nieuwe leden in Oost-Europa (tot en met de Centraal Aziatische Republieken). Dit dwingt tot reflectie over de lange termijn missie van EPPO. De PD zal, gezien haar grote inzet in EPPO-kader, actief hierin meedenken.

Europese Unie

Door het tot stand komen van de interne markt binnen de EU, is er sinds 1993 vrij verkeer van planten en plantaardige producten in de hele EU. Enerzijds was daarvoor harmonisatie van wet- en regelgeving t.a.v. het voorkomen en het bestrijden van schadelijke plantenziekten (Q-organismen) noodzakelijk. Dit brengt met zich mee dat alle fyto-sanitaire regelgeving centraal in Brussel bepaald wordt. Anderzijds was door het tot stand komen van de interne markt het voorkomen van introducties niet meer voldoende. Ook het voorkomen van verdere verspreiding van schadelijke organismen die al in de EU voorkomen moest toen geregeld worden. De EU-regels bepalen niet alleen de fyto-sanitaire inspanningen bij importcontroles en nationaal beleid, maar ook in sterke mate de inspanning die nodig is om naar landen buiten de EU te kunnen exporteren. Door de importfunctie voor Noordwest-Europa, het accent op sierteelt en teelt van uitgangsmaterialen neemt Nederland fyto-sanitair een unieke positie binnen de EU in. Dat klinkt interessant maar is een lastig verdedigbare positie als het gaat om formele besluitvorming in EU. Het is voor Nederland nogal

eens lastig om genoeg gelijkgezinde partners te vinden om een voorstel er door te krijgen of juist tegen te houden. De formele invloed (middels de stemverhoudingen) in EU-kader is niet in verhouding met het enorme fyto-sanitaire belang dat Nederland heeft. Momenteel heeft Nederland vijf van de 87 stemmen en na de toetreding dertien van de 321 stemmen. De beleidsvorming in EU-kader is dan ook het meest kritieke punt als het gaat om beïnvloeding van het internationaal fyto-sanitair beleid met het oog op Nederlandse belangen. Door grote inzet op IPPC en EPPO-niveau, is het mogelijk om beïnvloeding op een zo'n vroeg mogelijk moment te kunnen uitoefenen. Daarom is een grote inzet van Nederland bij IPPC en EPPO gerechtvaardigd.

Beïnvloeding binnen EU-kader vindt nu als volgt plaats:

- participatie in Raadswerkgroep Plantgezondheid (LNV/PD)
- participatie in Permanent Fyto-sanitair Comité (PD)
- participatie in werkgroepen indien van belang voor Nederland (bv. aardappelmoeheid, *Phytophthora ramorum*)
- uitvoeringsbepalingen fyto-richtlijn, bruinrot / ringrot, herziening quarantainelijst, ICPM positiebepaling) door deskundigen vanuit de PD.

Voor de PD is het van groot belang pro-actief invloed uit te oefenen op de totstandkoming van voorstellen die Nederland raken. De volgende sporen worden onder andere bewandeld:

- de Europese Commissie ondersteunen met het formuleren van (aangepaste) voorstellen, deelnemen en soms voorzitten van werkgroepen;
- detachering bij de Europese Commissie. Momenteel heeft LNV een medewerker van de PD gedetacheerd als Expert National Detachée bij de fyto-sanitaire sectie gedetacheerd van de Europese Commissie;
- coalitievorming door intensief

overleg met gelijkgezinde lidstaten, in het bijzonder Duitsland, België, Verenigd Koninkrijk en Frankrijk.

Hoe deze pro-actieve werkwijze voor Nederland in de praktijk kan werken blijkt uit een voorbeeld rond de vaststelling van maatregelen tegen *Phytophthora ramorum* dat in het volgende artikel door dr.ir. N.M. Horn is beschreven.

In de tweede helft van dit jaar zal Nederland als voorzitter van de Europese Unie fungeren. Dat betekent dat de Raadswerkgroep Plantgezondheid door Nederland wordt voorgezeten. Dit biedt kansen om de afhandeling van onderwerpen die Nederland zeer ter harte gaan te bespoedigen. Bovendien kan Nederland door het goed laten verlopen van besluitvorming in een vergrootte EU veel goodwill kweken, zeker ook bij de toetredende landen. Dit kan van pas komen bij toekomstige coalitievorming.

Relaties met derde landen

Hoewel in multilateraal kader (IP-PC, WTO-SPS, EPPO) samenwerking bestaat en afspraken worden gemaakt, blijft er de noodzaak met veel landen directe contacten te onderhouden. Dit is inherent aan de enorme rol die Nederland internationaal in de handel van planten en hun producten speelt. Samen met LNV wordt met verscheidene landen op structurele basis onderhandeld en afspraken gemaakt. Voorbeelden zijn: Verenigde Staten, Japan, Rusland, China, Cuba, Zuid-Afrika *etcetera*.

Op meer incidentele basis is er met een reeks van landen overleg en contact. Het kan daarbij gaan om:

- nieuwe openingen in een markt (trostomaten naar Australië)
- opheffen van vrijwel onoverkomelijke eisen (bijvoorbeeld het afschaffen van Post Entry Quarantine voor bollen droogverkoop naar Korea)
- het vergemakkelijken van de export (recent voor pootardappelen naar Marokko)
- oplossen van bestaande structurele problemen (Sri Lanka)

De koers die de PD echter vaart is het voorkomen van handelsbelemmeringen op basis van onterechte fytosanitaire argumenten en het voorkomen van problemen door in een vroeg stadium conceptregelgeving te becommentariëren. Eén van de verplichtingen van het WTO-SPS verdrag is dat landen veranderingen van fytosanitaire wetgeving voortijdig bekend maken zodat deze door belanghebbenden getoetst kunnen worden aan SPS principes. De PD toetst veel relevante concept wet- en regelgeving, die vervolgens door LNV en de Europese Commissie in WTO-kader wordt ingebracht. Dit voorkomt reparatie op een later moment.

Technische assistentie en twinning

De PD is zeer actief in het zogenaamde twinningprogramma. In dit programma, dat door de Europese Commissie gefinancierd wordt, werken huidige lidstaten samen met kandidaatlidstaten om

fytosanitaire EU-wet & regelgeving om te zetten in nationale wet & regelgeving en dit in de dagelijkse praktijk conform de EU-regelgeving te implementeren. Met de volgende landen wordt intensief samengewerkt: Polen, Tsjechië, Hongarije, Roemenië en Slovenië. Binnenkort start dergelijke samenwerking met Turkije. Deze activiteiten vinden plaats in het kader van de door de EU gefinancierde twinning. Voor de PD is dit belangrijk omdat met Centraal Europese partners op vele niveaus goede werkrelaties worden opgebouwd. Dat kan ook resulteren in voor Nederland belangrijke coalities bij de besluitvorming in Brussel.

Daarnaast wordt de PD ook ingeschakeld door Senter en door het Ministerie van Buitenlandse Zaken voor het verlenen van technische assistentie. Zo wordt samengewerkt met de diensten in Estland. De PD biedt ondersteuning aan landen in Oost-Afrika (Zambia, Tanzania en Oeganda) om de fytosanitaire diensten voldoende te equiperen zodat zij kunnen garanderen dat producten uit die landen voldoen aan de Europese fytosanitaire eisen (snijbloemen, groenten).

Tenslotte...

Plantgezondheid kent grenzen. Daar loopt de handel tegenaan. Daar maken overheidsdiensten afspraken over. Dat betekent dat het werk van de PD grenzeloos is. Nauwe contacten zijn er over de hele wereld. De PD heeft daarin de ambitie om met haar manier van opereren en de betrouwbaarheid die vanuit Nederland geboden wordt internationaal respect af te dwingen.